

**PERHEIDEN HYVINVOINTI JA TURVIS-
KASVATUSYHTEISTYÖ SUOMENNIEMELLÄ**

Irene Wirilander

Opinnäytetyö, syksy 2012

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Itä, Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)+diakonin

virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Wirilander, Irene. Perheiden hyvinvointi ja Turvis-kasvatusyhteistyö Suomenniemellä. Pieksämäki, syksy 2012, 40 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Itä Pieksämäki. Sosiaalian koulutusohjelma, Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus.

Suomenniemen kasvatusyhteistyö alkoi vuonna 2004 nuorten vanhempien aloitteesta ja tunnetaan nykyisin nimellä Turvis. Turvis-työryhmä koostuu yksittäisistä kuntalaisista ja kunnan, seurakunnan sekä lapsi- ja nuorisjärjestöjen edustajista. Kasvatusyhteistyön tarkoituksena on toimia paikkakunnalla lapsiperheiden olosuhteiden parantamiseksi ja kasvatuksen tukena.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten perheet tuntevat Suomenniemen kasvatusyhteistyön ja miten Turvis voi tukea perheiden hyvinvointia paikkakunnalla. Tutkimuksen aineisto koostui seitsemästä perheestä, joista tutkimukseen osallistui kahdeksan vanhempaa. Tutkimus oli muodoltaan kvalitatiivinen. Tietoa kerättiin vanhempia haastatteleamalla. Haastattelut olivat muodoltaan teemahaastatteluja.

Tutkimuksen tuloksen mukaan kasvatusyhteistyö tunnetaan perheissä varsin hyvin. Perheet kokevat saavansa Suomenniemellä palveluja, mutta ovat havainneet lähipalvelujen vähentyneen. Perheiden mielestä hyvinvointi jakaantuu perheille epätasaisesti. Perheet kokevat Turviksen tukevan monipuolisesti niiden hyvinvointia. Perheet pitävät Turvista kasvat- ja perhekysymysten keskustelufoorumina ja perheitä tukevan yhteistoiminnan koordinaattorina.

Asiasanat: kasvatusyhteistyö, yhteisöllisyys, sosiaalinen pääoma, hyvinvointi, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Wirilander, Irene. The well-being of families and Turvis upbringing cooperation in Suomenniemi.

40 pages, 2 appendices. Language: Finnish. Pieksämäki, autumn of 2012.

Diaconia University of Applied Sciences, Diak East Pieksämäki. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The upbringing cooperation in Suomenniemi started in 2004 from the initiative of local parents. The group was named Turvis and it consists of local individuals and representatives from the municipality, congregation and various youth organizations. The purpose of the cooperation is to operate in the municipality in order to improve conditions of families with children and to operate as a support group for upbringing.

The object of this thesis was to discover how well the families are familiar with the upbringing cooperation and how the Turvis group can support the well-being of families in the local area. The research material was collected from seven families of which eight parents participated in the interviews. The research method was qualitative and the research data was collected through thematic interviews.

The conclusion of the thesis was that the upbringing cooperation is well-known within the families. The families experienced receiving services in Suomenniemi, all though they had noticed a decrease in some services. They thought that well-being is distributed un-evenly among the families. They experienced that the Turvis group supported their well-being. The families considered Turvis as a conversation forum in the matters of upbringing and as a coordinator for activities which support the families.

Keywords: upbringing cooperation, communality, social capital, well-being, qualitative research

SISÄLLYS

1 PALUU YKSINÄISESTÄ VANHEMMUUDESTA KASVATUSYHTEISTYÖHÖN	5
2 SOSIAALINEN PÄÄOMA	6
2.1 Sosiaalisen pääoman teoreetikkoja	6
2.2 Luottamus, arvot ja normit	8
2.3 Yhteisöllisyys ja yhteisöt	8
3 HYVINVOINTI	10
3.1 Hyvinvoinnin määrittelyä	10
3.2 Perheiden hyvinvointi	11
3.3 Perheiden hyvinvoinnin tukeminen	11
4 KASVATUSYHTEISTYÖ	13
4.1 Kasvatusyhteistyö Suomessa	14
4.2 Suomenniemen Turvis-toiminta	14
5 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA	16
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	17
6.1 Tutkimuksen tavoitteet, kohderyhmä ja tutkimusmenetelmä	18
6.2 Tutkimuksen aineiston keruu ja analysointi	19
6.3 Tutkimusetiikka	20
7 TUTKIMUSTULOKSET	21
7.1 Perheiden elämää Suomenniemellä	21
7.2 Perheiden kokemuksia Suomenniemen palvelutoiminnasta	23
7.3 Turviksen tehtävä perhetyössä	25
7.3.1 Perheet kertovat Turvikseen osallistumisestaan	26
7.3.2 Pelisäännöt perheiden näkökulmasta	26
7.3.3 Turvis perheiden hyvinvoinnin kehittäjänä	28
8 TUTKIMUKSEN ANTI	29
8.1 Yhteenvetoa ja pohdintaa	29
8.2 Oman tutkimusprosessini arviointia	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	39
LIITE 1: Yhteiset pelisäännöt Suomenniemen lapsille ja aikuisille	39
LIITE 2: Vanhempien haastatteluteemat	40

1 PALUU YKSINÄISESTÄ VANHEMMUUDESTA KASVATUSYHTEISTYÖHÖN

Yhteiskunnan luonteeseen kuuluu muutos. Muutoksen keskellä elävät myös perheet ja yksittäiset perheen jäsenet. Ympäröivä yhteiskunta muovaa perheitä ja asettaa niiden eteen haasteita, joihin tarvitaan ratkaisukeinoja ja voimavaroja.

Vielä 1960-luvulla lasten kasvatusta nähtiin koko yhteisön tehtäväksi. Sukupolvet elivät lähekkäin, ja naapuriapu oli jokapäiväistä. Suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtunut vahva rakennemuutos on pakottanut ihmiset lähtemään kotiseudultaan työn ja opiskelun vuoksi muualle. Näin perheet ovat usein joutuneet selviytymään yksin. Joillekin vanhemmuudesta ja lasten kasvatuksesta on tullut ylivoimainen tehtävä.

Seurakuntien Lapsityön Keskuksen 2010 Lapsiperheiden hyvä elämä -tutkimuksen mukaan vanhempien tärkeimpiä huolenaiheita terveyden ja ajan riittämättömyyden lisäksi ovat kasvatusta ja vanhemmuus. Kaisa Ketokivi viittaa yhteiskunnassa lisääntyneeseen individualismiin. Yhteiskunnan yksilöllistyminen ja sen myötä ymmärrys siitä, että ihminen tekee itse elämänsä valinnat ja on niistä siten myös vastuullinen, on yksi 2000-luvun suomalaisen yhteiskunnan sosiaalisista tendensseistä. Ajatus elämänhallinnasta, johon liittyy tietoisuus riskeistä, luo vanhemmuuteen paineita. Vailla sukulais- ja naapuriverkostoa kasvattajan tehtäväänsä hoitavilla vanhemmilla tarve lähiyhteisön antamaan tukeen on kasvanut. (Seurakuntien Lapsityön Keskus 2010.)

Perheiden tukemiseksi on luotu kasvatusyhteistyön malleja, joista tunnetuin on Laukaassa syntynyt Yhdessä elämään -kasvatusmalli, joka vuonna 1996 palkittiin Euroopan parhaaksi kasvatushankkeeksi. Kasvatusmallin taustalla on Suomessakin aikoinaan vallinnut ajatus siitä, että lapsen kasvattamiseen tarvitaan paitsi vanhemmat, myös yhteisön tuki. (Airola & Tarsalainen 2003, 40.) Suomenniemellä kasvatusyhteistyö virisi vuonna 2004. Työtä tehtiin alussa Kasvamme kaikki yhdessä -nimikkeen alla ja kasvattajatyöryhmästä käytettiin nimeä Turvis. Myöhemmin Turvis on muotoutunut tarkoittamaan paitsi kasvattajaryhmää, myös koko kasvatusyhteistyötä. (Kiljunen 2011.) Tässä tutkimuksessa Suomenniemen kasvatusyhteistyöstä käytetään nimeä Turvis.

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, miten perheet tuntevat Suomenniemen kasvatustyhteistyön ja miten Turvis voi tukea perheiden hyvinvointia paikkakunnalla. Tutkimuksessa perhe-käsitteellä tarkoitetaan perheitä, joissa yhden tai kahden vanhemman huollettavana on yksi tai useampi alle 18-vuotias. Tässä tutkimuksessa kuullaan perheiden ääntä, ja siinä on tutkimukseni hyöty. Teen tutkimukseni Suomenniemen kasvatustyhteistyölle suomenniemeläisten perheiden tueksi.

2 SOSIAALINEN PÄÄOMA

2.1 Sosiaalisen pääoman teoreetikkoja

Käsitteen ”sosiaalinen pääoma” juuret ulottuvat 1800-luvun Amerikkaan. Tällöin sosiologi Alexis de Tocqueville (1990) huomioi amerikkalaisten aktiivisen osallistumisen erilaisten järjestöjen toimintaan. Tämän hän arveli sosiaalistavan ihmisiä ja luovan yksilöille kykyä maltillisuuteen, keskinäiseen vastavuoroisuuteen ja luottamukseen. Sosiaalisen pääoman käsite lienee tullut käyttöön vasta 1910-luvulla, jolloin maaseutukouluissa vaikuttanut ylitarkastaja L. J. Hanifan (Putnam 2000) pani merkille vahvan yhteyden sosiaalisen miljöön ja koulun menestymisen välillä. Arkipäivässä tapahtuva sympaattinen vuorovaikutus perheiden kesken hyödytti yhteisöä kokonaisuudessaan. Samalla yksilöt saivat toisiltaan tukea elämäänsä. (Ilmonen 2004, 99–103.)

Sosiologi Pierre Bourdieu (Pekonen & Pulkkinen 2002) erotti sosiaalisessa pääomassa kaksi tekijää. Näistä toinen on ryhmään kuuluminen ja sen mukanaan tuoma sosiaalinen verkosto, joista yksilö saa tarvitessaan tukea ja hyötyä. Toinen sosiaalisen pääoman komponentti tarkoittaa sosiaalisen pääoman symbolista perusluonnetta: kyseessä ei ole materia (taloudellinen pääoma), vaan yksilön yhteisöltä saama tunnustus yhteisöön kuulumisesta ja sen myötäinen sosiaalisten suhteiden verkosto. Bourdieun näkemys sosiaalisesta pääomasta on yhteiskuntakriittinen. Taloudellisen ja sosiaalisen pääoman lisäksi Bourdieu erotti kulttuurisen pääoman, jolla hän tarkoitti varhaislapsuudessa saatua sivistyspohjaa sisältäen muun muassa tapakulttuurin. (Pulkkinen 2002, 42–43.)

Sosiaalista pääomaa yksilön ominaisuutena korosti sosiologi James J. Coleman (1988). Colemanin mukaan sitä syntyy ihmisten välisissä suhteissa. Hän erotti sosiaalisissa suhteissa kolme tekijää, joista ensimmäinen on ympäristön luotettavuus, jolla hän tarkoitti vastavuoroisesti velvollisuuksista huolehtimista. Toinen on sosiaalisissa suhteissa tapahtuva informaation jakaminen, jolla on toimintaa edistävä vaikutus. Kolmantena ovat normit, jotka edellyttävät omasta välittömästä edusta luopumista yhteisön edun hyväksi. Coleman nostaa esiin sosiaalisen pääoman vaikutuksen myös seuraavaan sukupolveen. Tällä hän tarkoittaa sitä, etteivät inhimillinen pääoma ja sen myötä sivistys ja taidot, välity seuraavalle sukupolvelle itsestään. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että vanhemmat ovat mukana lastensa elämässä. Sosiaalista pääomaa kartuttavat myös vanhempien suhteet toisiin perheisiin ja instituutioihin. (Pulkkinen 2002, 38–39.)

Kansainväliseen tietoisuuteen sosiaalisen pääoman käsite nousi professori Robert D. Putnamin (1995, 2000) kirjoituksissa. Hän pitää sosiaalista pääomaa nimenomaan yhteisön ominaisuutena. Perheiden hajoaminen, ystävyyssuhteiden väheneminen, vapaa-ajan vieton yksityistyminen sekä lisääntynyt yksinäisyys saivat Putnamin päättämään tutkimuksissaan päätelmään siitä, että yhteisöllisyys on vähentynyt amerikkalaisten keskuudessa. Hän päätteli myös, että ihmisiä kiinnostaa aikaisempaa vähemmän konkreettista yhdessäoloa vaativa toiminta ja tekeminen. Ihmisten keskinäinen vuorovaikutus ja luottamus ovat yleisesti vähenemässä. Myös yhteisten arvojen ja nuorison normien häviäminen olivat Putnamin mielestä huolestuttavaa. Hänen loppupäätelmänsä tästä kaikesta oli, että amerikkalaisen yhteiskunnan sosiaalinen pääoma on vähentynyt. Sosiaalisen pääoman Putnam jakoi kolmeen eri osatekijään: arvoihin ja normeihin, yhteisöllisyyteen (erityisesti vapaaehtoisjärjestöt) ja luottamukseen. Niiden esiintymisalueet ovat muun muassa perhe, kirkkokunta, yritys, kaupunki ja valtio. Sosiaalisen pääoman heikkous tai puuttuminen ilmenee sosiaalisina ongelmina. (Pulkkinen 2002, 36–38.)

Psykologian professori Lea Pulkkinen (Pekonen & Pulkkinen 2002) on luonut sosiaalisesta pääomasta sosiaalisen alkupääoman käsitteen. Sosiaalinen alkupääoma on lasta ympäröivän kasvatusyhteisön lahja lapselle. Sitä on yhteisössä ja lapsen ja yhteisön jäsenten välissä suhteissa. Aktiivinen kasvatus sekä passiivisesti vastaanotettu ympäristövaikutus kartuttavat lapsen sosiaalista pääomaa. Arvot ja normit, yhteisön tuki (erityisesti sosiaaliset verkot) ja luottamus ovat ne lapsen kasvuympäristössä vaikuttavat tekijät, joista sosiaalinen alkupääoma muodostuu. (Pulkkinen 2002, 44.)

2.2 Luottamus, arvot ja normit

Eräät tutkijat ovat ehdottaneet, että sosiaalinen pääoma -käsite tulisi pelkistää ”luottamusta” tarkoittavaksi. Ehdotus perustuu siihen, että sosiaalinen pääoma on käsitteenä moniaineksinen ja vaikeaselkoinen. (Pulkkinen 2002, 48.) Luottamuksessa on kaksi eri merkitystä. Luottamus (trust) liittyy tuntemattomiin ihmisiin ja se vaatii valintaa siitä, luotetaanko vai ei. Luottavaisuudessa (confidence) luotetaan instituutioihin. Siinä vahvat jaetut arvostukset ja identiteetit ovat pohjana, ja näiden voidaan sanoa olevan lähtökohtana ihmisten väliselle tuttuudelle. Ne ovat myös yhdistyselämän perustana. Nämä kaksi – luottamus ihmisiin ja luottavaisuus instituutioihin – muodostavat yhdessä yhteiskunnan ”luottamusrakenteen”. (Ilmonen 2000a, 173–175.)

Colemanin (1988) mukaan luottamus liittyy eri osapuolten tekemiin palveluksiin niin, että kyseessä on odotus vastavuoroisesta velvollisuudesta. Tässä tarvitaan luottamusta siihen, että vastapalvelus saadaan tulevaisuudessa. Se taas edellyttää luottamusta siihen, että toimijat käyttäytyvät vastavuoroisuusperiaatteen mukaisesti. Colemanin teoriassa luottamus on seurausta sosiaalisista normeista, jotka toimivat erityisesti suljetuissa, toinen toistaan tarkkailevissa ja sanktioita käyttävissä sosiaalisissa verkostoissa. Avoimet verkostot eivät hänen mukaansa muodosta sosiaalisen pääoman synnylle ja ylläpidolle samalla tavalla otollista maaperää. (Jokivuori 2005, 7–20.)

Myös Putnamin (1993) mukaan sosiaalisen pääoman tärkein elementti on luottamus. Luottamus synnyttää yhteistoimintaa, helpottaa kommunikaatiota ja toimintojen koordinaatiota. Nämä kaikki tukevat vastavuoroisuutta vahvistavia normeja. Normit vuorostaan lujittavat yhteisyyden tunnetta ja yhteistä identiteettiä. Se on omiaan voimistamaan keskinäistä luottamusta. Mitä pidempään vastavuoroinen kanssakäyminen on kestänyt ja mitä suljetumpi on vastavuoroisuuden verkosto, sitä vahvempaa on keskinäinen luottamus. (Ilmonen 2000b, 22.)

2.3 Yhteisöllisyys ja yhteisöt

Yhteisöllisyys syntyy yhteisistä intresseistä, yhteistoiminnasta ja yhteydentunteesta. Yhdessä toimiminen ja yhteydentunne ovat seurausta samojen intressien jakamisesta.

Yhteiset intressit ovat yhteisön syntymisen edellytys. Yhteisön käsite liittyy ihmisryhmiin, joiden jäsenillä on jotain yhteistä tai ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Yhteisössä ihminen voi tuntea kuuluvansa johonkin itseään suurempaan. (Pessi & Seppänen 2011, 292–293.)

Kuulumalla yhteisöön yksilö voi kokea sisäistä turvallisuutta ja saa mahdollisuuden samastua yhteisöön. Merkityksellistä voi olla myös tunne siitä, että yhteisöön voi itse vaikuttaa ja antaa sille jotain. Tällä voi olla myönteinen vaikutus yksilön itsetuntoon. Samanaikaisesti yhteisö yhdenmukaistaa jäseniään käyttäytymisen ja toimimisen alueilla. Vuorovaikutus on näin ollen kahdensuuntaista. Myös yhteisöä ja siihen kuulumista kuvaavia symboleja käytetään usein. Yhteisten kokemusten tai tietoisuuden yhteisistä kokemuksista synnyttämää kulttuuritaustaista yhteishenkeä voidaan pitää yhteisön tärkeimpänä ominaisuutena. Tästä hyvänä esimerkkinä on Suomessa aikalaistensa, mutta myös myöhemmin syntyneiden kansalaisten tunne ”talvisodan hengestä”, jolla on ollut kansaa yhtenäistävä vaikutus. Yhteinen päämäärä vahvistaa yhteistunnetta. (Hyypä 2002a, 25–28.)

Yhteisön jäsenten vuorovaikutusta helpottaa ja vahvistaa siinä vaikuttava sosiaalinen pääoma (Putnam 2000), joka on nimenomaan yhteisön ominaisuus. Yhteisten vaikeuksien ratkaiseminen helpottuu, kun ollaan kontakteissa toisten ihmisten kanssa ja luotetaan toisiinsa. Nämä kokemukset taas vahvistavat tunnetta riippuvaisuudesta yhteisön toisiin ihmisiin ja samalla vahvistavat verkostoja. Yhteisön sisäinen informaation kulku paranee ja sosiaalisen tuen merkitys korostuu. Nämä kaikki edistävät yhteisön hyvinvointia. (Ruuskanen 2002, 5–7; Hyypä 2002b, 32.)

3 HYVINVOINTI

3.1 Hyvinvoinnin määrittelyä

Hyvinvoinnin turvaaminen kansalaisille on sosiaalipoliittisen toiminnan keskeinen lähtökohta. Hyvinvoinnin määrittelyt ovat sen sijaan eri aikoina vaihdelleet. Sen sisältöön on maassamme vaikuttanut yhteiskunnan kulloinenkin todellisuus ja kulttuurinen ilma-
piiri sekä käynnissä oleva arvokeskustelu. Hyvinvoinnin osatekijät, ts. kansalaisten tarpeet, on määritelty objektiivisiksi ja subjektiivisiksi. Objektiiviset tarpeet tarjoutuvat tutkittaviksi tai ovat määritelty poliittisesti. Määrittelyn tekee näin ollen yksilön ulkopuolinen toimija. Subjektiiviset tarpeet jokainen tulkitsee ja määrittelee omasta kokemuksestaan lähtien itse. (Koivula & Lehtimäki 1994, 9–11.)

Hyvinvoinnin osa-alueita on Erik Allardt (1976; 1993) kuvannut englannin sanoilla *having-loving-being*. *Having* osoittaa ihmisten elinoloihin, kuten toimeentuloon, terveyteen, asumiseen, työllisyyteen, työoloihin ja koulutukseen. Myös fyysisen ja biologisen ympäristön laatu kuten ilman, veden ja maaperän puhtaus kuuluvat Allardtin mukaan samaan. *Loving* viittaa yhteisyyssuhteisiin muun muassa perheen, suvun, ystävien ja paikallisyhteisöjen piirissä. Inhimillinen tarve on, että ihmiset voivat elää vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. *Being* käsittää omaa ja yhteistä elämää koskevat päätökset ja toimet ja niihin osallistumisen sekä mielekkään työn, vapaa-ajan ja luonnosta nauttimisen. Tarve kuulua yhteisöön ja elää sovussa luonnon kanssa ovat ihmiselle tarpeen. (Bardy 2009, 229–230.)

Kolmijaon lähtökohtana ovat inhimilliset perustarpeet, ja kolmijako viittaa inhimilliselle elämälle välttämättömiin olemassaolon ja kehityksen aineellisiin ja aineettomiin ehtoihin. Kaikki kolme hyvinvoinnin ulottuvuutta - *having-loving-being* - tarvitsevat toinen toistaan, jotta ymmärrys hyvinvoinnista ei vinoutuisi. Näillä kolmella hyvinvoinnin ulottuvuudella on kysymys perustarpeiden tyydytyksestä, joka on tärkeää kaikille. (Bardy 2009, 229–231.)

3.2 Perheiden hyvinvointi

Nykyään perheiden hyvinvoinnin ja pahoinvoinnin tekijöitä löytyy niin perheen sisältä kuin lähiympäristöstä, sekä ympäröivästä yhteiskunnasta. Vanhemmat ovat aiempaa tietoisempia kasvatustehtävästään. Vanhemmuuteen vaikuttavat yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset niin työelämän, perherakenteen kuin sosiaalisten verkostojen murene-
misen myötä. Yhteiskunnalliset päätökset voivat tuoda mahdollisuuksia perheiden elämään perheitä tukien. Niiden vaikutukset voivat olla myös perheiden mahdollisuuksia rajaavia. (Rönkä & Kinnunen 2002, 4–5.)

Matti Rimpelän mukaan lapsiperheiden hyvinvointi koostuu vanhempien ja lasten terveydestä sekä hyvinvoinnista. Kyseessä on siis kaikkien perheenjäsenten osallisuus hyvinvoinnista. Perheiden hyvinvointiin vaikuttaa myös parisuhde, vanhemmuus, lasten lukumäärä ja iät, perheen elinolot (perherakenne, toimeentulo) ja saatavilla oleva tuki. Oma perhe, päivähoito, koulu, harrastukset ja muu lähiympäristö vaikuttavat konkreettisesti lasten hyvinvointiin. Myös media ja katu luetaan lasten kasvuympäristöön. Tärkein lasten hyvinvoinnin rakentaja on kuitenkin oma perhe. (Rimpelä Matti 2010.)

Hyvinvoivan perheen synonyyminä käytetään joskus sanaparia toimiva perhe. Toimivalla perheellä on kykyä sopeutua elämän erilaisiin muutoksiin ja arjen rutiineihin. Perheen toimivat ihmissuhteet ja sen myötäinen toimiva kommunikaatio, antavat niin yksilöille kuin perheelle voimavaroja myös vaikeissa elämänvaiheissa jaksamiseen. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 67.)

3.3 Perheiden hyvinvoinnin tukeminen

Suomalaisen perhepolitiikan tavoitteena on tarjota lapsille turvallinen kasvuympäristö ja tasata lasten perheilleen aiheuttamia kustannuksia. Vanhemmille halutaan varmistaa aineelliset ja henkiset mahdollisuudet synnyttää ja kasvattaa lapsia. Lasten pahoinvointiin pyritään puuttumaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2009, 12.)

Suomen perustuslaki turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden ja siinä määritetään yksilön vapaudet ja oikeudet, joita ovat muun muassa subjektiiviset oikeudet perusopetukseen ja sosiaaliturvaan. Lailla turvataan myös oikeus perustoimeentuloon lapsen syntymän tai huoltajan menetyksen aiheuttamassa tilanteessa. Lisäksi lastensuojelulaki pyrkii turvaamaan lapselle oikeuden erityiseen suojeluun, turvalliseen kasvuympäristöön ja tasapainoiseen kehitykseen. Ehkäisevää lastensuojelua, johon luetaan päivähoito, opetus ja erityinen nuorisotyö, painotetaan. Näin kunnat velvoitetaan antamaan tukea huoltajille ja kaikille kasvatusvastuussa oleville. Lisäksi mm. perusopetuslaki, asevelvollisuuslaki ja sosiaalihuoltoasetus ovat lapsia ja perheitä suojaavia lakeja. (Lammi-Taskula ym. 2009, 11–12.)

Myös YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa suuntaa lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Sopimus velvoittaa valtiota, kuntia, lasten vanhempia ja kaikkia lasten kanssa toimivia aikuisia. Siinä puhutaan lapsen oikeudesta erityiseen huolenpitoon ja hyvään elämään, osallistumiseen ja puheoikeuteen. Sopimuksen mukaan kaikki lapset ovat samanarvoisia ja lapsen etu on kaikessa päätöksenteossa ensisijainen. Lapsen huolenpidosta ja kasvatuksesta erityinen vastuu on vanhemmilla ja huoltajilla. Tähän tehtävään heillä on oikeus saada tukea ja neuvontaa. (Unicef Suomi i.a.)

Suomen evankelisluterilaisen kirkon piispat korostavat perhettä yhteiselämän perusyksikkönä ja ovat sitä mieltä, että perheiden hyvinvointi on sidoksissa niin yksilöiden kuin koko yhteiskunnan hyvinvointiin. Tukiessaan perheitä kirkko haluaa olla luomassa hyvän elämän edellytyksiä. Tätä varten se on perustanut perheasian neuvottelukeskustoja. Myös parisuhdekursseja sekä perhe- ja avioliittoleirejä järjestetään kirkon toimesta. Ennaltaehkäisevän työn osuutta tulisi lisätä. (Rakkauden lahja 2008, 6, 105.)

Kirkko julkaisi vuonna 2002 teesit ”Rakasta lasta Suojele lapsuutta”. Tämän eettisen puheenvuoron avulla kirkko haluaa olla tukemassa vanhempia, jotta vanhemmat antaisivat lapselleen hyvän elämän. Teesien teemoina ovat muun muassa vanhemmuuteen sitoutuminen, aikuisena eläminen lapsen rinnalla sekä lapsen ainutlaatuisuuden hyväksyminen. (Rakasta lasta Suojele lapsuutta 2002.)

Viime aikoina kirkon perhetyö on entistä enemmän käsitetty kaikkien seurakunnissa toimivien työntekijöiden, vapaaehtoisten ja luottamushenkilöiden yhteiseksi työksi, jon-

ka tavoitteena on perheiden hyvinvoinnin edistäminen. Perhetyössä keskeistä on kokonaisuuden huomioiminen siten, että työtä tehdään perheiden ja perheenjäsenten fyysisistä, psyykkisistä, sosiaalisista ja hengellisistä tarpeista käsin. Eri työmuotojen yhteistyötä ja vastuuta perheistä ja lapsista korostetaan. Perheiden hyvinvointi on niin diakonian, lapsi- ja nuorisotyön, perhekasvatuksen kuin koko seurakunnan asia. Yhteistyötä tarvitaan myös valtiovallan, kirkon, viranomaisten sekä kansalaisjärjestöjen kesken. (Minäkö perhetyön tekijä? 2009, 3, 28; Rakkauden lahja 2008, 106.)

4 KASVATUSYHTEISTYÖ

Kasvatus on toimintaa, jolla pyritään vaikuttamaan toiseen ihmiseen pysyvästi. Kyseessä on ihmisten välinen vuorovaikutus, joka on yksilön kehitykselle välttämätöntä. Jatkuvat vuorovaikutustilanteet muokkaavat yksilön käyttäytymistä, persoonallisuutta ja yksilöllisyyttä. Kasvatuksessa käytetään vuorovaikutusta enemmän tai vähemmän tietoisesti. Kasvatus ei ole koskaan neutraalia, vaan arvosidonnaista: siinä auktoriteetit siirtävät valitsemiaan arvoja, tapoja ja tottumuksia kasvatettavilleen. Arvoihin vaikuttavat aika, paikka, yhteisö ja kulttuuri. (Kaipio 1999, 17, 12.)

Ihminen tarvitsee yhteisön voidakseen tuntea olevansa yksilö. Vuorovaikutussuhde toisiin on tällöin välttämätön. (Kaipio 1999, 17.) Kasvattava yhteisö kehkeytyy vähitellen yksilön ja yhteisön kehitys- ja kasvuprosesseissa. Niiden taustalla ovat arkipäivän käyttäytymisnormit, jotka antavat yhteisen arvopohjan. (Kaipio 1999, 48.)

4.1 Kasvatusyhteistyö Suomessa

Kalevi Kaipio on Suomen kasvatusyhteistyön uranuurtaja. Työ alkoi 1970-luvulla epä-sosiaalisiksi määriteltyjen poikien oppilaskodissa. Yhteisön sosiaalistava vaikutus alkoi vähitellen näkyä. Käytännön kasvatustyössä jatkuvasti korostettavat periaatteet kirjattiin. Niitä olivat: tasa-arvoisuus ja yhteisöllisyys, terveen järjen periaate, avoimuus ja rehellisyys, ehdoton oikeudenmukaisuus, luottamuksen periaate ja fyysisen sekä psyykkisen koskemattomuuden periaate. (Kaipio 1995, 20–22.)

Laukaan kasvatusyhteistyön alku oli vuonna 1995, kun paikkakunnalla havahduttiin lasten ja nuorten huonoon käytökseen, kaupoista näpistelyihin ja alkoholi- ja seksikokeiluihin. Koulun vanhempainneuvosto toimi koordinaattorina käynnistettäessä kasvatustprojektiä. Mukaan saatiin paikkakunnan vanhempia, koulujen opettajia, neuvola, nuorisotyöntekijöitä, päiväkoteja, poliisi, seurakunta, yrittäjiä ja järjestöjä. Jokaisen lapsen ja nuoren rinnalle haluttiin taata turvallinen aikuinen. Vanhempia ei haluttu jättää kasvatustvastuuseen yksin. Paikkakunnalla laadittiin yhteiset käyttäytymissäännöt. (Eskelinen 2000, 11–20.)

Kuntaliiton viiden vuoden mittainen Kasvatus tulevaisuuteen (KASTU) -hanke käynnistyi vuonna 2001. Tarkoituksena oli saattaa käytäntöön Kuntaliiton lapsipoliittinen ohjelma. Pilottiprojektit toteutettiin 25 eri kunnassa. Hankkeen taustalle valittiin Laukaan Yhdessä elämään – kasvatusyhteistyömalli. Hankkeen päättyessä pilottikuntien mallit korostivat kasvattajien hyvää vuorovaikutusta ja vanhemmuuden vahvistamista tukiverkoston avulla. Myös turvallista kasvuympäristöä ja toimivien yhteistyömuotojen kehittämistä lapsen kasvatuksesta vastuussa olevien välillä painotettiin. (Salminen 2005, 11.)

4.2 Suomenniemen Turvis-toiminta

Suomenniemen väkiluku oli vuoden 2011 lopussa 786 (Suomenniemen kunnanhallitus 2012, 7). Suomenniemi kuuluu Etelä-Suomen lääniin ja Etelä-Karjalan maakuntaan. Järvet ja muut pienemmät vesistöt ovat olennaista maisemassa. Kesäisin kunnan väkimäärä kolminkertaistuu vapaa-ajan asukkaiden myötä. Kunnassa toimii päiväkotit, esi-koulu ja alakoulu. Yläkoulussa käydään naapurikunnassa Savitaipaleella. Kunnan väes-

törakenne on vanhusvoittoinen. Suomenniemen kunta on tehnyt päätöksen kuntaliitoksesta vuoden 2013 alusta Mikkelin ja Ristiinan kanssa.

Kasvatusyhteistyö Suomenniemellä sai alkunsa nuorten vanhempien perhekerhosta vuonna 2004. Laajemman kasvatusyhteistyön suuntaan vanhempia herätteli koulun uuden opettajan kommentti ”pitäjän” huonosti käyttäytyvistä lapsista. Niinpä he kutsuivat kunnan opetus-, sosiaali- ja terveystoimen, seurakunnan sekä paikkakunnalla toimivien lapsi- ja nuorisjärjestöjen edustajat yhteiseen keskustelutilaisuuteen. Marraskuussa 2004 pidetyssä tilaisuudessa mukana olleet tahot päättivät aloittaa säännölliset kasvatustalaverit. Kasvamme kaikki yhdessä -kasvatusyhteistyötä ideoivasta ja käytäntöön toimeenpanevasta ryhmästä käytettiin alussa nimeä kasvattajaryhmä, kunnes myöhemmin nimikilpailun seurauksena otettiin käyttöön koko kasvatusyhteistyötä tarkoittava lyhennesana Turvis. Lyhennesana tarkoittaa turvaa ja tukea vanhemmuuteen ja perheille. (Kokkonen 2011; Särkkä 2011.)

”Turvis-ryhmä on yksityisten kuntalaisten aloitteesta syntynyt yhteistyöryhmä, joka toimii Suomenniemellä lapsiperheiden olosuhteiden parantamiseksi ja kasvatuksen tukena.” (Suomenniemen kunta 2007). Suomenniemen opetustoimen, varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun näkökulmasta Turvis-toiminta on ennaltaehkäisevää sosiaalityötä. Kahdeksan toimintavuotensa aikana Turvis on julkaissut Suomenniemen lasten ja aikuisten yhteiset pelisäännöt (liite 1), järjestänyt neljä isohkoa perhetapahtumaa ja seitsemän vanhempainiltaa. Turvis on myös pitänyt palavereja ja toimittanut kaksitoista erilaista tiedotetta, jotka on jaettu kaikkiin talouksiin. (Kiljunen 2011.)

Perheille suunnatuissa tapahtumissa teemoina ovat olleet yhteiset pelisäännöt, väkivallattomuus ja perheen yhdessä vietetyn ajan merkitys lapsen kehitykselle. Myös juhla, jossa teemoina olivat Turviksen viisi vuotta jatkunut toiminta sekä YK:n lapsen oikeudet 20 vuotta, on järjestetty. Vanhemmille tarkoitettuja kasvatustalaverit on ollut kerran vuodessa vuosina 2006–2012. Teemat ovat liittyneet lasten hyvinvointiin ja vanhemmuuteen, erityisopetukseen, tunnekasvatukseen, lasten ja nuorten mediakasvatukseen sekä kasvatusyhteistyöhön. Perhetapahtumat on toteutettu pääosin paikallisilla voimin. Vanhempainiltojen luennoitsijoiksi on kutsuttu sosiaalityön, psykologian ja mediakasvatuksen asiantuntijoita. (Kiljunen 2011.)

Turviksen palaverit ovat avoimia kaikille kasvatuskysymyksistä kiinnostuneille yksittäisille aikuisille, järjestöjen edustajille sekä ammattikasvattajina työskenteleville. Kokouksissa on keskusteltu paikkakunnan ajankohtaisista yhteisistä kasvatushaasteista, ideoitu toimenpiteitä ja jaettu käytännön vastuita. Palaverien muistiot ovat löydettävissä Suomenniemen kunnan internetsivuilta. Muistiot on saanut luettavakseen myös antamalla yhteystietonsa ns. sähköpostirinkiin. Palavereissa on myös yhteisesti suunniteltu Turvis-tiedotteita, joita on postitettu vuosina 2005–2012. Niissä on julkaistu lasten ja nuorten harrastuskalenterit sekä perheille suunnatut tapahtumat. Lisäksi tiedotteessa on ollut asiantuntijapohjalta laadittuja tietoiskuja. Koottua tietoa on ollut netin käytöstä, lasten unentarpeesta, tuesta elämän kriisien kohdatessa, väkivallan ehkäisystä, lasten ja nuorten mielenterveydestä, YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta, päihteiden käytön haitoista ja tupakkalain muutoksesta. Tietoa on ollut myös keinotekoisien lisäaineiden vaikutuksista lasten ylivilkkauteen sekä nuorten tarpeesta aikuisen aikaan ja tukeen. (Kiljunen 2011.)

5 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

Sosiaalisen pääoman yhteyttä nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen on tutkittu Noora Ellosen väitöskirjassa *Kasvuyhteisö nuoren turvana*. Kasvuympäristöllä tarkoitetaan koulua, mutta sen lisäksi myös nuoren muuta sosiaalista ympäristöä. Sosiaalinen tuki ja sosiaalinen kontrolli konkretisoivat sosiaalisen pääoman käsitettä. (Elloinen 2008, 13.) Suomenniemen tutkimuksen kanssa yhteinen nimittäjä on sosiaalinen pääoma, jota kasvuyhteisö nuorelle ja lapselle antaa.

Kasvatusyhteistyötä on käsitelty Marja Kujalan ja Anne-Maria Ojanperän pro gradu -tutkielmassa. Siinä tutkittiin Laukaan kasvatusprojektin vanhempien käsityksiä kasvatusvastuusta, -arvoista ja -yhteistyöstä. (Kujala & Ojanperä 1997, 2–3.) Tutkimuksen tuloksena kasvatusyhteistyötä varten saadut käytännön kehittämisajatukset ovat olleet myös Suomenniemen tutkimuksen tavoitteena.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkaisussa Lapsiperheiden hyvinvointi 2009 on käytetty pohjana pääosin lapsiperheiden hyvinvointia ja palveluiden käyttöä selvittänyttä valtakunnallista HYPÄ -kyselytutkimusta. Lapsiperheiden hyvinvoinnin peruskysymykset on nostettu esiin. (Lammi-Taskula ym. 2009, 13.) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisu on myös Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. Tässä raportissa erityisinä kiinnostuksen kohteina ovat lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon palvelut sekä päivähoito, esiopetus ja perusopetuksen alku. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011,7.) Näissä tutkimuksissa, samoin kuin Suomenniemen tutkimuksessa, kohteena on perheiden hyvinvointi.

Perheiden arkea on tutkittu Jyväskylän yliopiston Perhetutkimuskeskuksen kyselyssä, johon on vastannut parisataa perhettä. Tutkimuksen tulokset on julkaistu kirjassa Perhe-elämän paletti. Kysely toteutettiin päiväkirjamenetelmällä. (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 7.) Lapsiperheiden arki on ollut tutkimuksen kohteena myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton perheryhmähankkeessa vuosina 2003–2007 tehdyssä haastattelututkimuksessa. Tuloksista on julkaistu kirja Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi (Törrönen 2012.) Näissä tutkimuksissa, samoin kuin Suomenniemen tutkimuksessa, kohteina ovat perheet ja niiden hyvinvointi.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimus on tehty suomenniemeläisten perheiden käsityksistä paikkakunnan kasvatusyhteistyöstä, perheiden hyvinvoinnista ja palveluista. Perheiden näkemyksiä on saatu esiin haastattelemalla vanhempia. Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita perheiden kokemuksista ja mielipiteistä. Lähtökohtana voidaan pitää sitä, että vaikka kokemuksia kasvatusyhteistyöstä ei olisikaan, mielipiteitä perheiden hyvinvoinnista voi jokaisella perheellä olla.

6.1 Tutkimuksen tavoitteet, kohderyhmä ja tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten suomenniemeläiset perheet tuntevat kasvatusyhteistyön ja miten kasvatusyhteistyö voi tukea perheiden hyvinvointia Suomenniemellä. Tutkimuskysymykset on jaettu kolmeen pääkysymykseen. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten vanhemmat kuvaavat perheensä elämää Suomenniemellä?
2. Mitä palveluja perheet vanhempien mukaan kokevat Suomenniemellä saavansa?
3. Mitä vanhemmat kertovat Turviksesta ja mitä hyötyä Turviksesta on?

Valittuani Suomenniemen kasvatusyhteistyön opinnäytetyöni kohteeksi otin yhteyttä Suomenniemen kuntaan, jossa asiaan suhtauduttiin myönteisesti. Keskustelimme juuri tähän tutkimukseen sopivasta kohdejoukosta. Tutkimusjoukko valikoitui melko helposti, sillä tunnen useimmat suomenniemeläiset perheet runsaan kahdenkymmenen työvuoteni ajalta. Tutkimukseen pyydettiin seitsemän perheen vanhempaa. Perheissä oli alle 18-vuotiaita lapsia. Vanhemmat perheineen asuivat haastatteluhetkellä Suomenniemellä, joten heillä oli omakohtaista kokemusta suomenniemeläisenä perheenä elämisestä. Yhdestä perheestä tulivat molemmat vanhemmat, joten kyseessä on parihaastattelu. Tämän parihaastattelun haastattelut olen käsitellyt muiden tavoin erikseen. Haastateltuja vanhempia on siis kahdeksan. Kaikki haastatteluun pyydetyt tulivat haastatteluun mielellään.

Tutkimusmenetelmänä oli puolistrukturoitu teemahaastattelu, jossa oleellisinta on se, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelua kantavat tietyt keskeiset teemat. Haastatteluteemoja tarkennetaan apukysymyksillä. Teema-alueet ovat etukäteen määriteltä, mutta niiden laajuus ja järjestys vaihtelevat haastattelusta toiseen. Kaikille esitetään samat kysymykset ja vastaukset riippuvat haastateltavasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009,75.)

Tutkimus oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Siinä pyrittiin saamaan selville käsitys Suomenniemen kasvatusyhteistyöstä perheiden kokemusten ja ajatusten avulla. Tutkittavien äänen esiintulo oli tärkeää. Etukäteen ei voitu tietää, mitä tosiasioita perheiden haastattelut sisältäisivät. Tutkimus oli kokonaisvaltaista tiedonhankintaa. Siinä esille tullutta aineistoa käsiteltiin ja tulkittiin ainutkertaisina, erityisinä tapauksina.

Tutkimussuunnitelma muotoutui tutkimuksen edetessä olosuhteiden mukaan joustavasti, kuten kvalitatiivisessa tutkimuksessa yleensä tapahtuu (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164).

6.2 Tutkimuksen aineiston keruu ja analysointi

Laadittuani teemakysymykset apukysymyksineen (liite 2) suoritin koehaastattelun. Totestin kysymysten toimivan. Sen jälkeen sovin vanhempien kanssa haastatteluajat puhelimitse, sähköpostitse tai kasvotusten. Kerroin opinnäytetyöstäni, sen aiheesta ja painotin luottamuksellisuutta ja perheiden käsitysten merkitystä kasvatusyhteistyön tulevaisuudelle. Kerroin haastattelujen nauhoittamisesta ja myös teemakysymysten aiheista.

Haastattelupaikaksi ehdotin seurakunnan kerhohuonetta, mutta sanoin olevani valmis tulemaan myös heidän kotiinsa. Yksi haastateltavista valitsi haastattelupaikaksi kotinsa, muut valitsivat kerhohuoneen. Kerhohuoneessa oli pientä tarjoilua, jonka toivoin (taustakysymysten kera) keventävän tunnelmaa. Yritin painottaa vanhemmille, miten arvokasta on kuulla juuri heidän mielipiteensä kasvatusyhteistyöstä. Käytin haastattelussa teemakysymyksiä ja tarkensin vastauksia apukysymyksillä. Haastattelun lopussa kiitin jokaista vanhempaa antamastaan ajasta ja arvokkaista ajatuksistaan.

Haastattelut kestivät 23–57 minuuttia. Neljä ensimmäistä haastattelua tein tammikuussa 2011, kaksi helmikuussa 2011 ja yhden maaliskuussa 2011. Kaikkien haastateltavien kanssa keskustelin heidän henkilökohtaisista asioistaan ennen tai jälkeen haastattelun. Kaikki toivoivat haastattelusta olevan apua kasvatusyhteistyölle.

Nauhoitin kaikki haastattelut ja litteroin ne kirjalliseen muotoon. Aineistoa tuli noin 55 sivua. Haastattelun analysoinnissa käytin sisällönanalyysiä. Aineistoon tutustumisen jälkeen luokittelin sitä ensin karkeasti haastatteluteemojen mukaisesti karsien samalla tutkimuksen kannalta epäolennaisen pois. Seuraavaksi luokittelin vastaussisältöjä tutkimuskysymysten mukaan tiivistäen samalla aineistoa. Suoritin vastausten yhdenmukaisuuksien ja samanaikaisesti mahdollisten poikkeamien etsintää. Muodostin löytämistäni ilmauksista alaluokkia. Näitä alaluokkia yhdistelin yläluokiksi, yläluokkia pääluokiksi ja lopulta muodostin pääluokista yhdistävän luokan. Seuraavaksi etenin induktiivista

päätelyä käyttäen tutkimuksen antaman informaation ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Lopulta tutkimustehtävä polttopisteessä vertasin saamiani tuloksia muihin tutkimuksiin ja hain niistä toisiaan yhdistäviä sekä erottavia tekijöitä. (Tuomi ym. 2009, 108–113.)

Laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysi alkaa usein jo haastattelutilanteissa. Kun tein haastattelut itse, pystyin jo siinä vaiheessa tekemään aineistosta havaintoja, jotka liittyvät ilmiöiden useuteen, toistuvuuteen, jakautumiseen tai jotka ovat erityistapauksia. Aineisto oli hallussani sanallisessa muodossa. Tämän vuoksi pystyin tekemään siitä havaintoja, joita sitten tyypittelin ja hahmottelin. Tutkijana voin käyttää joko abduktiivista tai induktiivista päätelyä. Abduktiivisessa päätelyssä tutkija käyttää valmiita teoreettisia johtoideoita, joiden todentamiseen hän käyttää aineistoaan. Induktiivisessa päätelyssä aineistolähteisyys on keskeistä. Minun päätelyni eli tutkimusotteeni oli induktiivinen. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 136.)

Laadullisen tutkimuksen induktiivisessa tutkimusotteessa päädytään yksityisistä havainnoista yleisiin merkityksiin (Hirsjärvi 2009, 266). Niinpä huolimatta tutkimusjoukon pienuudesta ja siitä, että perheiden kokemukset ja näkemykset ovat yksilöllisiä, tutkimusta voidaan pitää luotettavana. Tutkimuksen tulosten voidaan induktiivisen tutkimuspäätelyn mukaisesti katsoa kertovan jotain todellista suomenniemeläisten perheiden kokemuksista ja näkemyksistä kasvatusyhteistyötä ajatellen. Tämän tutkimuksen tulokset ovat siirrettävissä niin, että niitä voidaan hyödyntää myös muissa kunnissa ja vastaavissa kasvatusyhteistyön konteksteissa.

6.3 Tutkimusetiikka

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli perheiden äänen ja asiantuntijuuden esiin tuominen. Tämä tulee esiin, kun he kertovat kokemuksistaan ja käsityksistään. Teemahaastattelu apukysymyksillä tuettuna on sopiva tiedonkeruumenetelmä perheitä ajatellen. Se antaa haastatteluun väljyyttä ja suo näin mahdollisuuksia vapaamuotoiseen, kullekin haastateltavalle luontevaan kerrontaan. Keskeisintä ovat perheiden tulkinnat asioista ja heidän vuorovaikutustilanteessa asioille antamansa merkitykset. (Hirsjärvi ym. 2004, 48.)

Tutkimuksen tuloksiin on vaikuttanut haastattelijan puheen määrä sekä jossain määrin johdatteleva haastattelutapa. Puheen määrää lisäsi se tosiasia, että haastattelija halusi antaa osalle haastatelluista informaatiota Turviksen toiminnasta. Johdatteleva haastattelutapa lienee johtunut siitä, että haastattelija ja haastatellut ovat tunteneet toisensa monista yhteyksistä ennen haastattelua. Haastatteluaineiston sisältöön on näin ollen saattanut vaikuttaa haastateltavien ja haastattelijan tuttuus. Joitakin asioita on saatettu jättää kertomatta muun muassa sen vuoksi, että haastateltu on pitänyt asiaa itsestään selvästi haastattelijan tietämykseen kuuluvana.

Tutkimuksessa on pyritty minimoimaan kaikki ne tekijät, jotka saattaisivat vaarantaa tutkimusjoukon henkilöllisyydet. Tästä syystä perheiden valikointikriteereistä ei ole voitu kertoa tarkemmin. Tunnistettavuus saattaa varotoimenpiteistä huolimatta olla vaarassa Suomenniemen perheiden vähäisen määrän vuoksi. Tutkimusaineisto tullaan hävittämään tutkimuksen valmistuttua. Tutkimuksessa ja sen analyysissä on pyritty todellisuuteen ja objektiivisuuteen, jotta tutkimuseettinen tutkimustapa voisi toteutua.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittämäni tutkimustulokset pohjautuvat tutkimuksen haastatteluista tehtyyn analyysiin. Ensiksi analysoin tutkimuksen tuloksia, seuraavaksi käytän haastateltavien kommentteja havainnollistamis- ja rikastamiskeinona ja lopuksi peilaan tuloksia teoriaan. Haastateltavat olen merkinnyt kirjaimella V sekä numeroilla 1–8. Vanhempia on siis kahdeksan ja he ovat seitsemästä perheestä. Perheen näkemykset tulevat vanhemman haastattelussa esille. Haastattelija on H.

7.1 Perheiden elämää Suomenniemellä

Tutkimuksessa mukana olleet perheet olivat asuneet Suomenniemellä 5–20 vuotta. Heille kaikille oli kertynyt runsaasti kokemusta Suomenniemestä asuinkuntana.

Haastatellut vanhemmat kokivat, että Suomenniemi tarjoaa lapsille ja perheille turvallisen kasvu- ja asuin ympäristön. Samanaikaisesti kuitenkin pelättiin suuremmilta paikkakunnilta tulevia vaikutteita, jotka voisivat hankaloittaa lasten kasvatusta.

V 5: Täällä on mun mielestä turvallista asua et se on se et ei enää haluais lähteä mihinkään kaupunkiin lasten kanssa ja tälle koska se on mun mielestä tärkeä asia.

Pekkasen, Maijalan, Piispasen ja Lehtosen (1997) mukaan Suomessa arvostetaan maaseudun turvallisuutta perheiden asuinpaikkana. Maaseutu-asumisen nähdään tuovan lapsille kaupunkiasumista vaihtoehtoisemmat arvot ja elämäntyylit sekä pysyvämmät juuret. Maaseudulla asumisen nähdään myös suojelevan lapsia ja nuoria kaupungin ongelmilta kuten huumeilta. (Tuononen 2005,46.) Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula mukaan maaseutu-asuminen on perheille mieluinen asumismuoto. Perheet näkevät maaseudun lasten kannalta rauhallisena, turvallisena, väljänä ja usein myös yhteisöllisenä ympäristönä. (Aula Maria Kaisa 2007.)

Suomenniemeläisten vanhempien kokemus oli, että paikkakunnalla näkyy sama kahtalaisuus kuin muuallakin yhteiskunnassa: jako hyvinvoiviin perheisiin ja niihin, joilla ei mene hyvin. Huomiota oli kiinnitetty perheiden hajoamisiin. Oli havaittu myös, että perheitä muuttaa toisiin kuntiin.

V 2: Et täällä on se et näkyy se et on niinkun ne jotka pärjää hyvin et on ne lapset jotka elää paremmin kun mitkään lapset ikinä aikasemmin niillä on kaikkee ja niistä huolehditaan mut sitten on se toinen porukka että välttämättä hyö ei oo moneen sukupolveen saanu oikein kunnan otetta elämää.

Suomalaisessa yhteiskunnassa yhä suurempi osa lapsista kuuluu pienituloisiin perheisiin. Taloudellinen hyvinvointi jakaantuu yhä epätasaisemmin, vaikka väestö keskimäärin vaurastuu. Pienten lasten perheet ovat pienituloisimpia. Köyhyysrajan alapuolelle jäävät perheet, joiden käytettävissä olevat tulot ovat alle 60 % väestön keskitulosta. Perheiden toimeentuloon vaikuttavat paitsi tulokehitys, myös asumiskustannukset ja velkaisuus. Lapsiperheiden köyhyysriski liittyy yleensä ansiotulon vähäisyyteen perheen tulonmuodostuksessa. Tällöin huollettavia on enemmän kuin työssäkäyviä. Vanhempien vähäinen koulutus ja työvoiman ulkopuolella olo sekä perherakenne (yksin-

huoltajaperheet ja perheet, joissa lapset ovat alle kolmivuotiaita ja perheet, joissa on enemmän kuin kolme lasta) ovat olennaisimmat lapsiköyhyyden riskitekijät. (Salmi, Sauli & Lammi-Taskula 2009, 78–86; Jäntti 2010, 62–75; Törrönen 2012, 82–83.)

Suomenniemen tutkimuksessa huolen aiheena ja perhejärjestelmän uhkana mainittiin myös se, että suomenniemeläiset eivät tue tarpeeksi toisiaan. Toisaalta koettiin, että myös toinen toisensa tukemista ja toisesta välittämistä löytyy.

V 2: Vanhemmilta naisilta ei kyllä löydy niin paljo sitä solidaarisuutta nuorille naisille ja nuorille äideille. Mut on tääl kuitenkin se semmonen talkoohenki ja sitä toisesta välittämistä sitä että otetaan vastuuta toisesta ja autetaan sitä ja kuletaan yhtä matkaa ja jaetaan iloja ja suruja yhdessä.

Noora Ellonen käyttää tutkimuksessaan yhtenä käsitteenä sosiaalista tukea. Sosiaalisen tuen hän määrittelee yhdeksi sosiaalisen pääoman ilmentäjäksi, joka koostuu emotionaalisesta tuesta, materiaalisesta tuesta, informatiivisesta tuesta ja arvioinnista (Tardy 1985). Näihin Ellonen lisää sosiaalisen tuen vuorovaikutteisena sosiaalisena prosessina. Tämä ilmentyy yhteisöllisenä ja sosiaalisesti tukevana ilmapiirinä tai kulttuurina. (Ellonen 2008, 48–51.) Pulkkinen mukaan sosiaalisessa tuessa on kyse yksilön kokemuksesta verkostonsa jäseniltä saamastaan huolenpidosta ja arvostuksesta. (Pulkinen 2002, 41).

7.2 Perheiden kokemuksia Suomenniemen palvelutoiminnasta

Vanhemmat kertoivat kokemuksiaan Suomenniemellä saamistaan palveluista, joita Suomenniemen kunta, Suomenniemen seurakunta ja kolmas sektori järjestöineen tuottaa.

Tutkimuksessa oltiin tyytyväisiä päivähoitoon ja alakouluun, vaikka esille tulivat myös kokemukset kunnan lapsiperheille järjestämien lähipalvelujen vähenemisestä ja avun hakemisen leimaavuudesta. Toisaalta oltiin myös sitä mieltä, että perheiden tulee tyytyä niihin palveluihin, joita täällä tarjotaan. Esiin nousi myös havainto, että kunnasta päin perheiden pahoinvointi huomataan ja apua saadaan nopeastikin.

V 5: Onhan tää muuttunut siis käytännön asioiden kannalta se siis se että ku ei palveluita kaikkii löydy täältä tai pitää ottaa auto alle ja lähtee pidemmälle.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti tuotti tietoa lasten ja perheiden palvelujen tarpeesta ja tuen ja avun saannista neuvolassa, päivähoitossa, esiopetuksessa, perusopetuksessa ja kouluterveydenhuollossa. Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien huolen aiheita olivat perheen yhteisen ajan riittämättömyys, parisuhdeongelmat, taloudelliset vaikeudet tai työttömyys. Tuloksissa todettiin, että aktiivisella keskustelulla vanhempien kanssa voitaisiin saada perheille tukea varhaisemmassa vaiheessa. Enemmistö raportissa vastanneista vanhemmista koki saaneensa huoliinsa apua hyvin. Lapsen terveys, arjessa jaksaminen, henkinen tuki sekä tuki lasten hoitoon ja kasvatukseen olivat tavallisimmat avun saannin aiheet. Keskeisimmiksi kehittämisalueiksi todettiin tuen antaminen muun muassa taloudellisissa ongelmissa sekä tuki mielenterveys- ja päihdeongelmissa. Myös erityistason palvelujen saatavuus, palvelujen yksilöllisyys sekä henkilökunnan määrä ja pysyvyys nähtiin tärkeiksi kehittämisalueiksi. (Perälä ym. 2011, 8–9.)

Suomenniemen tutkimuksessa seurakunnan toimintaa pidettiin luontevana ja perheiden arjessa mukanaolevana. Vanhemmat kokivat myös, että seurakunnan pienille koululaisille järjestämä iltapäivätoiminta on ollut tarpeellista.

V 2: Miusta se et seurakunta niinku vähä tälläi kyökin kautta että ihmiset tottus siihen että seurakunta ei oo mikään pelottava asia.

H: Mitä tarkoitat tuolla ilmaisullasi ”kyökin kautta”?

V 2: No sitä et tääl on niinku luonteva väylä seurakunnan yhteyteen et saa olla mukana et ei tulla kyselemään. Et seurakunta on silleen luontevasti ihmisten arjessa mukana.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko painottaa, että seurakunnan työssä pyritään toimimaan siellä, missä ihmiset ovat. Kirkon arvoihin kuuluu olennaisesti myös ihmisarvon kunnioittaminen, jossa jokaisen ainutlaatuisuutta korostetaan. Kasvatuskumppanuudessa on kyse siitä, että seurakunnan työntekijät ja lapsen vanhemmat suhtautuvat toisiinsa kunnioittavasti ja samalla sitoutuvat lapsen kasvun hyväksi. (Suomen evl. kirkko i.a.)

Suomenniemen tutkimuksessa haastatellut vanhemmat olivat tyytyväisiä paikkakunnan harrastusmahdollisuuksiin. Esille tuotiin myös näkemys siitä, että haittaavaksi ei ole koettu, vaikka oman kotikunnan alueella ei ole sitä harrastusten määrää kuin kaupungeissa.

V 1: No, yllättävää kyllä, vois kuvitella et tällöinen pieni kylä niinku Suomenniemi et täällä ei oo paljon esimerkiks toimintaa lapsille ja nuorille mut sitä toimintaa on siinä yhteisessä harrastuskalenterissa lähes joka päivälle.

V 8: Mutta harrastusmahollisuudet ja muut niin mutta löytyyhän meiltä taas semmosta jota kaupunkilaiset ei pääse helposti tekemään et kun on luontoo ja päästään lasten kanssa tosi helposti retkeilemään.

Kokemukseni mukaan sopivassa määrin harrastuksissa mukana oleminen tuo lapsille ja perheille tasapainottavaa vaihtelua koulunkäynnin ja ansiotyön lomaan. Harrastusten tulee tukea lasten kehitystä ja lapsen tulee nauttia niistä. Vanhempien tulisi pitää huolta myös siitä, ettei harrastus vie liikaa aikaa perheen yhteiseltä ajalta, jotta vanhempien ja lasten keskinäinen vuorovaikutus ja perheenä kasvu eivät vaikeutuisi. Samoin kuin kodin ulkopuolella voidaan harrastaa, samoin voidaan olla myös harrastamatta. Voisi niinkin olla, ettei harrastuksia aina tarvitakaan, vaan oman perheen yhteiset puuhastelut ovat riittäviä.

7.3 Turviksen tehtävä perhetyössä

Kasvatusyhteistyö Turvis on toiminut Suomenniemellä vuodesta 2004 lähtien. Työssä mukana ovat olleet perheet, kunta, seurakunta ja paikkakunnan lapsi- ja nuorisojärjestöt. Yhdessä laaditut pelisäännöt ja tiedotteet, samoin kuin palaverit ja tapahtumat ovat olleet Turviksen toimintaa. Toiminta on avointa kaikille perheille ja muille kasvatuksen kysymyksistä kiinnostuneille.

7.3.1 Perheet kertovat Turvikseen osallistumisestaan

Kaikki haastatellut vanhemmat olivat saaneet Turvis- tiedotteiden välityksellä informaatiota kasvatusyhteistyöstä. Myös pelisäännöt oli huomattu useiden julkisten rakennusten seinillä. Pelisääntöjä oli myös saatu koteihin koululaisten tuomina.

Perheistä oli osallistuttu Turvis-tapahtumiin tai palavereihin. Jotkut olivat osallistuneet molempiin. Tapahtumat oli koettu myönteisiksi. Useimmat perheet olivat tietoisia Turviksen sähköpostiringistä, jonka välityksellä saa palaverimuiston.

V 7: Oon joo luku ja yritän jättää sen pöydälle luettavaks muillekii et en pistä sivuun.

V 6: Mun mielestä meillä on nuo pelisäännöt kotona.

Suomenniemen tutkimuksessa mukana olleiden perheiden osallistumisessa Turviksen tapahtumiin ja palavereihin oli eroja. Kuten perheiden osallistumisaktiivisuudessa yleensäkin, erot saattaisivat johtua vanhempien epäsäännöllisistä työajoista. Tällöin johonkin tapahtumaan perheenä lähteminen vaikeutuu. Myös pikkulasten ja monilapsisten perheiden osallistuminen saattaisi olla hankalampaa kuin niiden perheiden, joissa on jo kouluikäisiä lapsia tai lapsia on vähemmän.

7.3.2 Pelisäännöt perheiden näkökulmasta

Yhteisesti laadituissa pelisäännöissä on kyse sosiaalisista taidoista, joiden taustalla ovat yhteisön arvot ja normit. Pelisäännöt on esitelty liitteessä 1.

Suomenniemen vanhemmilla oli paljon sanottavaa pelisäännöistä ja he olivat sitä mieltä, että pelisäännöt ovat tarpeen sekä lapsille että aikuisille ja että ne kuuluvat luontevasti arkielämään. Vanhempien mielestä pelisääntöjä tarvitaan siellä, missä ollaan tekemisissä toisten kanssa. Selkeiden sääntöjen oli koettu tukevan vanhempien kasvatusvastuuta ja paikkakunnan yhteisöllisyyttä. Tutkimuksen vanhemmat kokivat, että Suomeniemen yhteisöä varten laaditut pelisäännöt kuuluvat myönteiseen, perheitä tukevaan ilmapiiriin.

Joku vanhemmista muisteli lapsuudessaan olleen juuri tätä pelisääntöjen mukaista ”koko kylä kasvattaa” -henkeä. Haastateltujen vanhempien mielestä lasten pelisääntö ”Käytän sanoja: kiitos, anteeksi, päivää ja näkemiin” on osoittautunut toimivaksi. Esille tuli erityisesti myös aikuisten pelisääntö ”Puutun sekä omien että vieraiden lasten käytökseen silloin kun siihen on aihetta”. Korostettiin myös pelisääntöjen tiedottamisen tarpeellisuutta.

Haastatellut eivät kyseenalaistaneet pelisääntöjen olemassaoloa eivätkä sisältöä. Niiden päivittämistä pidettiin mahdollisena. Yksi vanhempi pohdiskeli sitä, olisiko vieraiden lasten käytökseen puuttumistavoissa kehitettävää. Tämän lisäksi yhdessä haastattelussa tuli ilmi epäily siitä, saatetaanko joissain perheissä kokea pelisäännöt liian sitovina.

V 7: Et ainahan vanhempikin ite voi yrittää olla parempi ihminen ja et se on ihanaa ku on semmosia aikuisia et voi jättää lapset hoitoon et se on se luottamus.

V 3: Se jotenki niinkun pistää esiin että puututtas vieraatki jotka näkee miunkin lapset tolla ja jos ne hölmöilee niin et sais puuttua.

V 2: Just tämmönen käytöksen kuntokuuri vois olla ihan aiheellinen keran vuojessa ja kyllä niitä pitäis edelleenki taas päivittää.

Kokemukseni mukaan sosiaalisuuteen kasvamiseen lapsi jo aivan pienestä lähtien tarvitsee sääntöjä, jotka nousevat oman vanhemman arvomaailmasta. Yhteisiä kasvatustormeja tarvitaan, kun lapsen kasvatukseen osallistuvat muutkin kuin omat vanhemmat. Viimeistään silloin, kun lapsi aloittaa koulunkäynnin, tämä tosiasia tulee vastaan. Mäkinen mainitsee tällaisen hengen mukaisesta normien vastaiseen toimintaan puuttumisesta käytetyn termiä ”yhteisöpystyvyys”. Lapsen kehitykseen tämän kaltaisella epävirallisella sosiaalisella kontrollilla on todettu olevan merkittävä vaikutus. (Mäkinen 2005, 61.) Samoin kuin Suomenniemen tutkimuksessa, myös Laukaan tutkimuksessa oli kiinnitetty huomiota aikuisten puuttumis- ja vaikuttamiskeinoihin vieraiden lasten kohdalla. Yhteisissä kasvatustöissä oli todettu olevan kehittämistä. (Kujala & Ojanperä 1997, 63.)

7.3.3 Turvis perheiden hyvinvoinnin kehittäjänä

Tutkimuksen vanhemmat toivat esille tyytyväisyytensä siitä, että Turvis toimii perheitä tukien, joustavasti ja konkreettisesti. Heillä oli kokemus, että Turvis luo keskustelulle epävirallisen ja nopean väylän. Vanhempien mielestä Turvis tarjoaa suomenniemeläisille kasvatus- ja perhekysymysten keskustelufoorumin. Turviksen rooli toiminnan koordinaattorina nähtiin tärkeäksi. Vanhemmat korostivat sitä, että Turviksen toiminnassa tulisi vastaisuudessakin säilyttää toimiviksi havaitut käytännöt. Hyvänä pidettiin usein vapaaehtoisuuden pohjalta tapahtuvaa toimintaa, jolloin rahaa ei tarvita. Turviksen tehtävää sosiaalisen mielenlaadun herättäjänä ja kannustavan kasvatusilmapiirin muokkajana pidettiin myös tärkeänä.

Vanhempien mielipide oli, että Turvis voisi nykyistä monipuolisemmin tiedottaa omasta toiminnastaan ja samalla tuesta, jota erilaisille perheille on tarjolla. Esille tulivat myös toivomukset vanhempainilloista, isille ja pojille suunnatuista tapahtumista, päihdevalituksesta sekä palaverien järjestämisestä iltaisin, jotta ne palvelisivat myös päiväaikaan työssäkäyviä.

Tutkimuksessa haastatellut vanhemmat näkivät, että Turviksen pitäisi myös tulevaisuudessa koostua monesta erilaisesta toimijasta. Nykyisen yhteistyön laajentamista toivottiin. Myös mielipide, jonka mukaan Turviksessa tulisi tulevaisuudessakin olla mukana kunnan ja seurakunnan edustus, esitettiin. Esille tuli myös ajatus siitä, että perheiden ja yksittäisten kasvatuksesta kiinnostuneiden kuntalaisten osallistuminen on Turviksen tulevaisuuden kannalta ensiarvoista. Vanhempien mielestä toimijoiden kiinnostus kasvatukseen ja perheen asioihin sekä yhteinen halu vaikuttaa kasvatusyhteistyössä, voisivat auttaa Suomenniemeä kehittymään yhä lapsi- ja perhemyönteisempään suuntaan.

V 1: Et se on Turviksessa hyvää ja tärkeitä että se on et siinä se koko yhteisö toimii yhdessä eikä sillai kukaan tule ulkopuolelta sanomaan et nyt tämmönen ongelma on ulkopuolella nii että onko teillä tämmönen ongelma.

V 4: Nii et kyllä Turviksella on iso rooli myös asennemuokkauksessa niin et vois miettiä et on niitä kasvatusongelmia muillakin.

V 2: Siis se voi olla tärkeitä niille lapsillekin et nähdä kun tulee tämmönen tiedote postissa et nähdä se et jos niistä asioista ei vanhemmat kantas

*huolta nii se kun tulee tämmönen tiedote et joku jaksaa jauhaa näistä ju-
tuista.*

*V 8: Et tuota jos ykskin perhe saahaan pelastettua että rohkenee ottamaan
yhteyttä niin sehän olis suuri voitto.*

*V 7: Kyl mä suosittelen kaikille ainakin joskus käymään siellä Turvis-
palaverissa et voi olla ite kehittelemässä jotain uutta.*

Laukaan kasvatusyhteistyössä korostettiin paitsi määrätietoisen ja perusteellisen suunnittelun merkitystä, myös vapaaehtoisten aikuisten vastuunottoa toiminnasta. Ns. ruohonjuuritasoa eli lasten ja nuorten vanhempien ja muiden aikuisten asiantuntijuutta halettiin nostaa arvostaen esiin. Kasvatusyhteistyöprosessin ainutlaatuisuuden nähtiin nousevan paikkakunnan ihmisten lähtökohdista ja tarpeista (Eskelinen 2000, 104–112.) Järvenpään kasvatusyhteistyössä koettiin, että vanhempien, viranomaisten ja muiden toimijoiden vuosikausia kestänyt työ oli synnyttänyt paikkakunnalle yhteisen tahdon ja yhteiset tavoitteet perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi (Mäkinen 2005, 67).

8 TUTKIMUKSEN ANTI

8.1 Yhteenvetoa ja pohdintaa

Tutkimuksessa tuli ilmi, että suomenniemeläisten perheiden keskuudessa Turviskasvatusyhteistyö tunnetaan varsin hyvin. Tämä näkyy siinä, että tiedotteet ja pelisäännöt tunnettiin kaikissa haastatelluissa perheissä. Perheet olivat osallistuneet myös tapahtumiin ja palavereihin tai molempiin. Useimmat perheet tunsivat myös sähköpostiringin. Uskoisin, että Turvis-toiminnasta tiedottaminen tulee olemaan nykyistä tarpeellisempaa ensi vuoden vaihteen jälkeen, kun Suomenniemen kunta tulee liittymään uuteen Mikkelin kaupunkiin. Lapsiperheille kohdistetun informaation lisääntyminen monelta suunnalta tulee lisääntymään. Turviksessa mukanaolevien toimijoiden tulisikin huolehtia kasvatusyhteistyön riittävästä näkyvyydestä.

Eräs haastatelluista vanhemmista toi esiin mahdollisuuden yhteistyöstä äitiys- ja lastenneuvoloiden kanssa. Tällöin ensimmäistä lastaan odottavien vanhemmat saisivat neuvolasta erityisesti heille laaditun Turvis-tiedotteen. Tiedotteessa pääpaino tulisi olla Turviksen toiminnassa, mutta siinä voisi olla myös yhteystietoja, joista nuoret perheet voivat saada apua niin perhekriiseihin kuin lastenhoitoonkin. Vauvaperheaika on luonteva aika aloittaa yhteistyö ja tässä vaiheessa perheet ovat valmiita vastaan ottamaan monenlaista tukea. Näkisin, että nuorille perheille suunnattu Turvis-tiedotus on kasvatusyhteistyön tulevaisuuden kannalta tärkeää.

Tutkimuksessa mukana olleet perheet eivät kyseenalaistaneet pelisääntöjen olemassaoloa. Pelisääntöjä pidettiin tarpeellisina, mutta niiden sitovuutta mietittiin. Myös sitä, miten aikuiset vieraiden lasten käytökseen puuttuvat, pidettiin kehittämisen arvoisena. Ajattelen niin, että vaikka elämme moniarvoisessa Suomessa ja Suomenniemenkin kokoisessa kunnassa on monella tavalla ajattelevia ja eläviä perheitä, niin lasten kasvatus lienee elämänalue, josta löytyy yhteisiä arvoja. Yhteisten arvojen tunnistaminen ja tunnustaminen on välttämätöntä senkin vuoksi, että kasvatuskumppanuus muun muassa vanhempien ja päivähoidon, vanhempien ja koulun ja vanhempien ja seurakunnan kesken toteutuisi.

Turvis-kasvatusyhteistyön pohjana olevat arvot tulevat esiin toiminnan alkuaikoina laadituissa ja yhteisissä palavereissa hyväksytyissä pelisäännöissä. Siitä, miten ne perheille ja muille mukana oleville toimijoille ovat avautuneet, ei ole yhteisesti keskusteltu. Pelisäännöistä keskusteleminen ja tutkimuksessa esitetyn ajatuksen mukaisesti niiden mahdollinen päivittäminen voisivat olla tarpeen. Samalla voitaisiin miettiä vieraiden lasten epätoivottavaan käytökseen puuttumisen muotoja ja välineitä. Tässä työskentelyssä kannatan harkittavan viranomaistermin ”puuttuminen” korvaamista vanhemmille paremmin sattuvilla termeillä ”huolestuminen”, ”huolehtiminen” tai ”välittäminen”. Näihin pelisääntöihin liittyviin palavereihin tulisi mielestäni saada mahdollisimman laajasti eri-ikäisiä suomenniemeläisiä mukaan, jotta pelisääntöjen kehittämistyö saataisiin syvällisesti tehtyä.

Tutkimuksessa tuli esille perheiden omakohtaisesti koettu hyvinvointi ja sen puute. Myös toisten perheiden hyvinvoinnista ja hyvinvoinnin puutteesta tehtyjä havaintoja nostettiin esiin. Maaseutu lasten turvallisenä asuinympäristönä monine harrastusmahdollisuuksineen ja Suomenniemen laadukas päivähoido ja alakoulu olivat perheiden mielestä hyvinvointia. Sosiaalitoimen, seurakunnan ja oman sosiaalisen verkoston tuki olivat heidän mielestään myönteistä arkipäivää. Pahoinvointiin sitä vastoin koettiin kuuluvan perheiden hajoamiset ja muutot toisille paikkakunnille. Myös pelko perheen ongelmiin avun hakemisen leimaavuudesta nähtiin pahoinvoinnin aiheuttajaksi. Perheille kuuluvan tuen puute tuli ilmi lapsiperheiden lähipalvelujen vähentymisessä ja sosiaalisen tuen riittämättömyydessä. Haastatellut vanhemmat näkivät, että hyvinvointi ei jakaa perheille tasaisesti, vaan osa perheistä voi hyvin ja osa huonosti.

Suomenniemeläisillä perheillä on mielestäni herkkyyttä havaita toisten hätä. Tämä tuli tutkimuksessa haastateltujen vanhempien näkemyksissä selvästi esiin. Suomenniemen yhteisö on pieni, joten täällä saatetaan nähdä toisen elämäntilanne helpommin kuin isommilla paikkakunnilla. Perheiden omakohtaiset kokemukset ja heidän toisten perheiden elämästä tekemänsä havainnot tulisi ottaa vakavasti huomioon tulevan uuden Mikkelin kaupungin päätöksen teossa. Sitä hyvinvointia, mitä tämän tutkimuksen perheet ovat kokeneet ja havainneet täällä olevan, tulisi voimallisesti tukea. Vastaavasti sen pahoinvoinnin syihin, jota tämän tutkimuksen perheet ovat kokeneet ja havainneet täällä olevan, tulisi puuttua. Nykyisen Suomenniemen kunnan alueen tulisi voida olla lapsiperheille hyvä asuinpaikka myös tulevaisuudessa. Poliittisilla päätöksillä tätä voidaan tukea.

Tutkimuksessa haastatellut perheet olivat kokeneet, että keskustelu kasvatuksen ja perheiden kysymyksistä on saanut paikkakunnalla pysyvän sijan Turviksen ansiosta. Mukaton, epävirallinen ja joustava kanssakäyminen keskustelun ja hyviksi koettujen käytäntöjen välityksellä on arkipäivää. Olen samaa mieltä erään tutkimuksessa haastatellun vanhemman kanssa siitä, että Turviksen voima on pyrkimyksessä havaita ongelmat mahdollisimman varhain, tuoda niitä julkiseen keskusteluun ja vastata niihin yhteisin resurssein. Mielestäni tällaista asioiden hoitoa tulee edelleen vaalia.

Haastatteluissa tuli ilmi myös toive Turviksen medianäkyvyyden lisäämisestä. Ajattelen niin, että tiedottamisen avulla perheet voisivat nykyistä nopeammin saada tukea vai-

keuksiinsa. Paitsi kunnan ja seurakunnan mukanaolon välttämättömyyttä, myös monipuolisen toimijajoukon osallistumista pidettiin tärkeänä. Lisäksi vapaaehtoistoiminnan ensiarvoista merkitystä korostettiin. Sen mahdollisuutta tulisi lisätä. Tutkimuksen perheiden mielestä vapaa pääsy tapahtumiin tulee nykyisen käytännön mukaisesti säilyttää ja toimintakalenterit laatia monenlaisten perheiden tarpeet huomioiden.

Näinä Turviksen toimintavuosina olen iloinnut siitä, että se on mahdollistanut seurakuntani diakoniatyölle luontevan paikan perheitä tukevassa verkostossa. Olennaista siinä on ollut vanhempien ja perheitä tukevien toimijoiden yhteistyö, jossa ammattilaiset ja vanhemmat ovat kohdanneet toisensa avoimesti ja rehellisesti. Näissä luottamuksen säilyttämisissä kohtaamisissa olen kokenut syntyvän yhteisen asiantuntijuuden, jossa puhutaan yhteistä kieltä. Yhteisistä saavutuksista on myös osattu iloita. (vertaa Eskelinen 2005, 40–44.) Myönteinen seikka on myös se, että haastatellut perheet ilmaisivat toiveensa seurakunnan mukanaolosta kasvatusyhteistyössä myös tulevaisuudessa.

Tutkimus on tuonut diakoniatyölle arvokasta tietoa suomenniemiäisten perheiden tarpeista, puutteista ja toiveista. Mielestäni vanhemmuuden ja perheiden arjen elämän tukeminen on todellinen haaste diakonialle. Diakonian tulee pitää esillä tietoa paitsi kunnallisista, niin myös kirkon ja järjestöjen tarjoamista tukimuodoista, jotka liittyvät lasten kasvatukseen, vanhempana jaksamiseen ja parisuhteeseen. Myös uusien palvelujen rakentaminen toisten Turvis-toimijoiden kanssa voisi tulla kyseeseen.

Välittömään hätään reagoimisen (karitatiivinen diakonia) rinnalla tämän tutkimuksen tuoma uusi tieto motivoi diakoniaa nykyistä enemmän toimimaan vaikuttajan roolissa yhteiskuntaan ja kirkkoon päin. Perheiden tukijana diakonia voi toimia paitsi välittömään hätään vastaten, myös vaikuttaen aktiivisesti ja pitkäjänteisesti perheiden hyvinvointia edistäviin tekijöihin niin yhteiskunnassa kuin kirkossa.

Suomenniemen kasvatusyhteistyön parissa toimittaessa on kyse yhteisöllisyydestä. Turviksen ympärille syntynyt yhteisö on sosiaalista pääomaa. Sosiaalinen pääoma tuo perheille ja yksilöille monipuolista hyvinvointia. (vertaa Hyypä 2005, 13–25.) Yhteisöllisyyden puolesta työskentely ja toisen vierellä kulkeminen ovat myös diakonian tunnusmerkkejä. Kasvatusyhteistyölle ominainen yhteisöllisyyden ja sosiaalisen tuen

korostaminen antavat diakoniatyölle myös tulevina aikoina riittävän aiheen Turviksessa toimimiseen.

Suomenniemen kasvatusyhteistyö ei ole koskaan ollut projekti, joka päättyy tietyn ajan kuluttua. Se on saanut sijansa niin kunnan ja seurakunnan kuin lasten ja perheiden parissa työtä tekevien järjestöjen työssä, mutta ennen kaikkea se on saanut sijansa perheiden elämässä. Tämän vuoksi Turviksella on kaikki mahdollisuudet jatkaa työtä suomenniemeläisten perheiden hyväksi.

8.2. Oman tutkimusprosessini arviointia

Opinnäytetyöni aiheeksi tarjoutui Suomenniemen kasvatusyhteistyö keväällä 2010. Olin omassa työssäni seurakunnan diakonina ollut Turviksessa mukana sen toiminnan alkamista lähtien. Useasti palaverieissa oli tullut esille toive perheiden äänen ja näkemysten saamisesta kasvatusyhteistyössä paremmin esiin. Tutkimukseni kohderyhmäksi valikoituivat vanhemmat. Ajatuksena oli, että vanhemmat tuovat esiin koko perheen näkemyksiä. Tiedonkeruun menetelmäksi päätettiin haastattelut ja haastattelumuodoksi teemahaastattelu. Teemahaastattelun eduksi katsottiin se, että kysymykset antavat mahdollisuuden omaan kerrontaan, mutta lisäksi voidaan tehdä tarkentavia apukysymyksiä.

Vanhempien valinnan tein vuoden 2011 alussa. Tällöin aloitin myös haastattelut, joita kesti koko kevään ajan. Aineiston litteroinnin tein kevään 2011 aikana. Seuraavaksi aloitin työni teorian tiedon hankinnan. Aineistoa löytyi paljon, ja siihen perehtyminen vei aikaa. Myös aineiston rajaaminen oli työlästä. Koin tämän vaiheen työssäni todella haastavaksi. Tutkimuskysymykset muotoutuivat hitaasti. Varsinaiseen työni kirjoittamiseen pääsin tammikuussa 2012 ja jatkoin sitä toukokuun loppuun. Työni viimeistelin marraskuussa 2012.

Mielestäni löysin vastaukset tutkimuskysymyksiini: perheiden kokemuksiin elämästä Suomenniemellä, Suomenniemen palvelutarjonnasta ja Suomenniemen kasvatusyhteistyöstä sekä perheiden näkemyksiin Turviksen hyödyistä. Jatkotutkimukselle olisi kuitenkin aihetta kasvatusyhteistyön pelisääntöihin liittyen. Niiden taustalla olevissa kasva-

tusarvoissa on mielestäni tutkimisen tarvetta. Myös perheiden turvaverkkoja kartoittava tutkimus voisi olla hyödyllinen. Tutkimus saattaisi tuoda tietoa paitsi Suomenniemellä kauan asuneiden, myös tänne myöhemmin muuttaneiden perheiden arkea tukevista sosiaalisista verkostoista.

Työni aihe oli tarpeellinen ja vanhempien haastattelut mielenkiintoisia. Tunnen olevani näille vanhemmille suuressa kiitollisuuden velassa. Kiitokset näin lausuttuina tulkoot ruusuisina tietoonne! Haastattelijan taitoni olivat varsin puutteelliset ja tämä seikka jäi harmittamaan. Myös se, että koin opinnäytetyöprosessiin lähtökynnyksen varsin korkeaksi ja lopulta koko prosessin henkisesti vaativaksi, hidasti työni tekemistä ja loppuun saattamista. Jatkotutkimukselle on vielä aivan varmasti tilaa.

Parhailleen kotikunnassani ja kotiseurakunnassani eletään kunta- ja seurakuntaliitosten vuoksi suurta muutoksen aikaa. Muutokseen sisältyy paitsi mahdollisuuksia, mutta myös huolta siitä, miten tästä eteenpäin. Toivon, että tämä tutkimus tuo suomenniemäläisiin perheisiin uskoa valoisaan tulevaisuuteen. Samalla toivotan Suomenniemen kasvatusyhteistyölle pitkää ja menestyksellistä tulevaisuutta!

LÄHTEET

- Airola, Marja & Tarsalainen, Anne 2003. Perheessä on voimaa. Helsinki: Lasten Keskus.
- Aula, Maria Kaisa 2007. Lapset maalla–luonnossa vai autossa? Viitattu 28.3.2012. <http://www.lapsiasia.fi/nyt/puheenvuorot/kirjoitukset/kirjoitus/-/view/1394999> Tuloste tekijän hallussa.
- Bardy, Marjatta 2009. Hyvinvoinnin ulottuvuudet – perheen ja yhteiskunnan suhteissa. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula; Sakari Karvonen & Salme Ahlström (toim.). Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 226–240.
- Ellonen, Noora 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen. Tampere: Yliopistopaino Oy.
- Eskelinen, Anne 2000. Rakkautta ja rajoja kasvatukseen: yhdessä elämään. Jukka Hämmäläinen (toim.) Helsinki: Kirjapaja.
- Eskelinen, Anne 2005. Kaksi todellisuutta. Teoksessa Pirjo Salminen (toim.) Yhdessä kasvattamaan. Kohti välittämisen toimintakulttuuria. Jyväskylä: PS-kustannus. 39–44.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. 15., uudistettu painos. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hyyppä, Markku T. 2002a. Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hyyppä, Markku T. 2002b. Kuorossa elämä pitenee. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus. 28–59.
- Hyyppä, Markku T. 2005. Me-hengen mahti. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ilmonen, Kaj 2000a. Epilogi. Teoksessa Kaj Ilmonen (toim.). Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylän yliopisto: SoPhi. 170–179.
- Ilmonen, Kaj 2000b. Sosiaalinen pääoma: käsite ja sen ongelmallisuus. Teoksessa Kaj Ilmonen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylän yliopisto: SoPhi. 9–38.

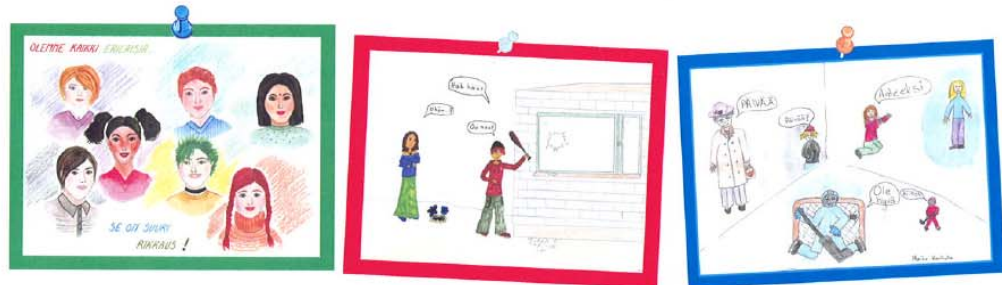
- Ilmonen, Kaj 2004. Sosiaalinen pääoma: uusi ihme käsite vai käyttökelpoinen hypoteesi? Teoksessa Keijo Rahkonen (toim.). Sosiologisia nykykeskusteluja. Helsinki: Gaudeamus. 99–142.
- Jokivuori, Pertti 2005. Missä ja miten syntyy sosiaalinen pääoma? Teoksessa Pertti Jokivuori (toim.) Sosiaalisen pääoman kentät. Jyväskylä: Minerva. 7–20.
- Jäntti, Markus 2010. Lapsiköyhyydestä Suomessa. Teoksessa Ulla Hämäläinen & Olli Kangas (toim.). Perhepiirissä. Helsinki: Kelan tutkimusosasto. 62–75.
- Kaipio, Kalevi 1995. Yhteisöllisyys kasvatuksessa: yhteisökasvatuksen teoreettinen analyysi ja käytäntöön soveltaminen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kaipio, Kalevi 1999. Kasvattava yhteisö. Jyväskylä: Jyväskylän koulutuskeskus.
- Kiljunen, Riitta 2011. Sosiaalisihteri, Suomenniemen kunta. Henkilökohtainen tiedonanto 1.11.
- Koivula, Ulla-Maija & Lehtimäki Hannele 1994. Tavoitteena hyvinvointi. Teoksessa Ulla-Maija Koivula; Hellevi Lehtimäki; Ranja Aukee; Arja Jokinen & Kirsi Juhila. Monimuotoinen sosiaalipolitiikka. Helsinki: WSOY. 9–23.
- Kokkonen, Anne 2011. Äiti, Suomenniemi. Henkilökohtainen tiedonanto 7.11.
- Kujala, Marja & Ojanperä, Anne-Maria 1997. Tapaustutkimus Laukaan kasvatusprojektista–vanhempien käsityksiä kasvatusvastuusta, -arvoista ja -yhteistyöstä. Kasvatustieteen Pro gradu–tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 13.3.2012. <http://www.jyu.fi/library/tutkielmat/437> Tuloste tekijän hallussa.
- Lammi-Taskula, Johanna; Karvonen, Sakari & Ahlström, Salme 2009. Johdanto. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula; Sakari Karvonen & Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. 11–19.
- Minäkö perhetyön tekijä?: suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa. Helsinki: Kirkkohallitus 2009.
- Mäkinen, Heli 2005. Kasvatuskeskustelusta välittämiseen. Teoksessa Pirjo Salminen (toim.) Yhdessä kasvattamaan. Kohti välittämisen toimintakulttuuria. Jyväskylä: PS-kustannus. 61–67.
- Perälä, Marja-Leena; Salonen, Anne; Halme, Niina & Nykänen, Sirpa 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. Raportti/Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 1798–0070; 36/2011.

- Pessi, Anne Birgitta & Seppänen, Marjaana 2011. Yhteisöllisyys. Teoksessa Juho Saari (toim.) Hyvinvointi Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudemus. 288–313.
- Pulkkinen, Lea 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rakasta lasta Suojele lapsuutta 2002. Helsinki: Lasten Keskus.
- Rakkauden lahja 2008. Piispojen puheenvuoro perheestä, avioliitosta ja seksuaalisuudesta. Helsinki: Kirjapaja.
- Rimpelä, Matti 2010. Lapsiperheiden määräaikainen hyvinvointiarviointi: Yhteinen haaste ammattiryhmille ja hallintokunnille. XII Perhetutkimuksen päivät 16.4.2010. Jyväskylä. Viitattu 20.2.2012
<https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/perhetutkimus/koulutus/ptpaivat2010/luentomateriaalit/rimpela> Tuloste tekijän hallussa.
- Ruuskanen, Petri 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus, 5–27.
- Rönkä, Anna & Kinnunen, Ulla (toim.) 2002. Perhe ja vanhemmuus: suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa & Lämsä, Tiina (toim.) 2009. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salmi, Minna; Sauli, Hannele & Lammi-Taskula, Johanna 2009. Lapsiperheiden toimeentulo. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula; Sakari Karvonen & Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 78–103.
- Salminen, Pirjo 2005. Hyvä kasvatus on yhteiskunnan rakentamisen kulmakivi. Teoksessa Pirjo Salminen (toim.) Yhdessä kasvattamaan. Kohti välittämisen toimintakulttuuria. Jyväskylä: PS-kustannus, 7–12.
- Seurakuntien Lapsityön Keskus 2010: Lapsiperheiden hyvä elämä -tutkimus. http://www.evl-slk.fi/jarjestomme/lapsiperheiden_hyva_elama_-tutkimus Viitattu 3.8.2012 Tuloste tekijän hallussa.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a. Kasvatuskumppanuus. http://www.evl-slk.fi/kirkon_varhaiskasvatus/perheet/kasvatuskumppanuus Viitattu 31.3.2012 Tuloste tekijän hallussa.
- Suomenniemen kunnanhallitus 26.3.2012. § 77. Tasekirja 2011, sivu 7.

- Suomenniemen kunta 2007. Turvis-tiedote 1. Viitattu 24.1.2012. www.suomenniemi.fi
Tuloste tekijän hallussa.
- Särkkä, Niina 2011. Äiti, Suomenniemi. Henkilökohtainen tiedonanto 10.11.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tuononen, Päivi 2005. Kaupungista maalle. Miten lapset kokevat maallemuuton. Pro gradu –tutkielma. Varhaiskasvatuksen laitos. Jyväskylän yliopisto.
- Törrönen, Maritta 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.
- Unicef Suomi i.a. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 9.2.2012.
http://www.unicef.fi/Lapsen_oikeuksien_sopimus_kc Tuloste tekijän hallussa.
- Vilén, Marika; Vihunen, Riitta; Vartiainen, Jari; Sivén, Tuula; Neuvonen, Sohvi & Kurvinen, Auli 2006. Lapsuus. Erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.

LIITTEET

LIITE 1: Yhteiset pelisäännöt Suomenniemen lapsille ja aikuisille

Kasvamme kaikki yhdessä

yhteiset pelisäännöt Suomenniemen lapsille ja aikuisille

Aikuiset:

- ✓ Annan aikaa lapsille
- ✓ Toimin itse hyvänä esimerkkinä niin kielenkäytössä, käytöstavoissa kuin asenteissakin
- ✓ Puutun sekä omien että vieraiden lasten käytökseen silloin kun siihen on aihetta
- ✓ Toimin johdonmukaisesti mutten täysin joustamattomasti
- ✓ Huolehdin osaltani siitä, että lapset noudattavat yhdessä sovittuja kotiintuloaikoja
- ✓ Seuraan lasten ajan- ja rahankäyttöä
- ✓ Opetan lapsille turvalliset rajat ja valvon, ettei niitä ylitetä
- ✓ Hyväksyn epätäydellisyyden sekä itsessäni että lapsissani, mutta haluan pyrkiä parempaan

Lapset:

- ✓ Käytän sanoja KIITOS, ANTEEKSI, PÄIVÄÄ ja NÄKEMIIN
- ✓ Vältän kiroilua, toista loukkaavia nimityksiä ja puhun totta
- ✓ Haluan tulla toimeen kaikkien kanssa enkä halua aiheuttaa pahaa mieltä toisille
- ✓ Huolehdin omista sekä yhteistä tavaroista
- ✓ Hyväksyn sen, että muutkin kuin vanhemmat ja opettajat saavat ojentaa minua tarpeen tullen
- ✓ Olen rohkea, enkä lähde mukaan muiden hölmöilyihin

LIITE 2: Vanhempien haastatteluteemat

TEEMAHAASTATTELUN KYSYMYKSET

Taustakysymyksiä

Missä päin Suomenniemeä asut?

Keitä perheeseesi kuuluu?

1. Turviksen tunnettavuus

Mitä tiedät Turviksesta?

Oletko kuullut siitä?

Oletko itse osallistunut sen toimintaan?

2. Kokemukset Turviksesta

Oletko ollut Turviksen tapahtumissa mukana

- vanhempainilloissa
- perhetapahtumissa
- Turvis -palavereissa?

Jos olet, niin miten Sinä ja perheesi koitte nämä tilaisuudet?

Oletko lukenut joka kotiin kannettavaa Turvis -tiedotetta?

Jos olet, niin millaisia ajatuksia tiedote on Sinussa herättänyt?

Oletko nähnyt Turviksen julkaisemat lasten ja aikuisten pelisäännöt?

Jos olet, niin millaiset ne mielestäsi ovat?

Tarvitaanko niitä?

3. Lasten ja perheiden tilanne Suomenniemellä

Millaisena näet perheiden tilanteen yleensä Suomenniemellä?

Miten mielestäsi kunta, seurakunta ja lapsi- ja nuorisojärjestöt palvelevat perheitä?

4. Lasten ja perheiden hyvinvoinnin kehittämistavoitteita Suomenniemellä

Miten lasten ja perheiden hyvinvointia tulisi Suomenniemellä kehittää?

Miten Turvis voisi palvella lasten ja perheiden hyvinvoinnin kehittämisessä Suomenniemellä?